

UOT-811.512.162

Səhifə: 42-47

<https://doi.org/10.59849/2663-8967.2024.1.42>

Rəfiq Cəfərov
Azərbaycan Texniki Universiteti
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
radiqceferov17@gmail.com

FRANSIZ DİLİ MƏNŞƏLİ “AGE” ŞƏKİLÇİSİ İLƏ BİTƏN SÖZ VƏ TERMİNLƏRİN AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ İŞLƏNMƏSİNƏ DAİR

XÜLASƏ

Müasir Azərbaycan dilində morfoloji üsulla yeni sözlər mövcud sözlərə son şəkilçilərin (suffikslərin), ön sözlərin (prefikslərin) və eləcə də prefikslərlə suffikslərin eyni zamanda artırılması yolu ilə düzəldilir.

Müasir dilçilikdə, həmçinin Azərbaycan dilində, bu və ya digər şəkilçinin məhsuldarlığını müəyyənləşdirmək üçün müvafiq metod olmalıdır. Əslində belə bir metod son illərin tədqiqat əsərlərində hazırlanmaq üzrədir. Bu baxımdan tərkibində eyni bir suffiks olan sözlərin içərisində müəyyən tarixi müddət ərzində köhnəlməkdə olan sözlər ilə yeni yaranan sözlərin kəmiyyət göstəricilərinin müqayisəli şəkildə tutuşdurulması, şübhəsiz ki, sözdüzəldici şəkilçilərin məhsuldarlığının hansı istiqamətdə inkişaf etdiyini qiymətləndirmək üçün müəyyən bir əsas verir.

Açar sözlər: morfoloqizmlər, leksikologiya, suffikslər, Fransız dili, söz yaradıcılığı, inkişaf.

Giriş: Sovet dilçisi M.S.Quriçeva roman dillərində söz yaradıcılığı yollarında müşahidə edilən qanunauyğunluqların tədqiqi zamanı belə nəticəyə gəlir ki, dildə söz yaradıcılığı sahəsində şəkilçilərin işlədilməsi metodu ən doğru yoldur və bu yol sabit xarakter daşıyır. [1,s.114]

Böyük rus alimləri M.A.Kataqoşina və A.K.Stepanov müasir dilçilikdə yeni sözlərin yaranmasında ən məhsuldar olan suffiksləri göstərir. Onlar qeyd etmişlər ki, şəkilçilərin artırılması yolu ilə dilin lüğət tərkibinin zənginləşməsi, dilçilikdə söz yaradıcılığı sistemində həmin üsulun məhsuldar olub-olmaması məsələsi indi də mübahisəli olaraq qalmaqdadır. [2,s.132-146]

Ş.Γaldi, C.Maruzə, V.Brödal, L.A.Bulaxovski və digər dilçi alimlər isə belə hesab edirlər ki, şəkilçilərin artırılması ilə yeni sözlərin yaranması dildə məhsuldar xarakter daşımır. A.Qaldi belə nəticəyə gəlir ki, ilk baxımdan suffikslərin məhsuldar olması nəzərə çarpır. Lakin daha dərin tədqiqatlar aparılsa aşkar ola bilər ki, suffikslərin məhsuldarlığının artması fikri yanlış olsun. A.Qaldi bunun səbəblərini dil üçün səciyyəvi olan analitizm meyillərinin daha da müxtəlif xarakter daşdığını iddia edir.

Onlar qeyd edirlər ki, morfoloji üsulla söz yaradıcılığı sahəsində məhsuldar üsul olub-olmaması baxımından söhbət getdikdə bəzi dilçilər öz tədqiqatlarını əsassız olaraq məhdud dil materialları üzərində aparmış, müşahidələrdən çıxış edərək bu və ya digər ümumi xarakter daşıyan müddəalar irəli sürmüşlər. Bu baxımdan söz yaradıcılığı prosesində iştirak edən, mümkün qədər çox şəkilçini əhatə etməklə aparılan geniş tədqiqata ehtiyac duyulur [3,s.231-243]

Dilçilik elmində müxtəlif şəkilçilərin məhsuldarlığının öyrənilməsi lüzumunun xüsusi olaraq qeyd edən K.Goryen, M.A.Qurçova və digərləri bu ideyanı müdafiə edirlər. A.Doza görə suffikslərin köməyi ilə söz yaradıcılığı dilin lüğət tərkibinin zənginləşməsində mühüm mənbə kimi çıxış edir. Prefiks sözə suffiks qədər möhkəm bağlanmır, öz müstəqilliyini nisbətən daha çox saxlayır. Bununla yanaşı A.Doza bu deyilənlərə zidd olan digər bir fikir də irəli sürür. Onun fikrinə görə, şəkilçilərin işlənməsi yolu ilə sözdüzəltmə müasir dilçilikdə analitizm meyillərinin güclənməsi nəticəsində baş verir. Burada nəzərdən keçirdiyimiz nöqtəyi-nəzərlərin hər ikisindən belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, suffikslərin işlədilməsi söz yaradıcılığının dildə hal-hazırda məhsuldar olub-olmaması məsələsi çox mürəkkəb məsələdir. Əslində müasir fransız dilində eyni zamanda fəaliyyət göstərən və bunu bürüzə verən saysız-hesabsız sintaktik elementlərin

məhsuldarlığını və təşəkkül tapmasını kifayət qədər nəzərə almadan yuxarıdakı fikri irəli sürmək müşkül bir məsələdir” [4,s.88] .

Fransız dilçisi J.Maruronun fikrinə görə müasir fransız dilində şəkilçilərin işlədilməsi yolu ilə söz yaradıcılığı imkanlarından zəif istifadə edilir. Dilçi alim L.A.Bulakovski yeni sözlərin yaradılmasında məhdud ifadə vasitələri olan fransız dilinin bu baxımdan nisbətən zəngin və məhsuldar imkanları olan digər dillər ilə (məsələn, rus və alman dilləri) müqayisə edir.

Buradan nəzərdə keçirdiyimiz nöqtəyi-nəzərlərin hər ikisindən belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, şəkilçilərin işlədilməsi yolu ilə söz yaradıcılığının müasir fransız dilində hal-hazırda məhsuldar olub-olmaması məsələsi çox mürəkkəb məsələdir və bu səbəbdən onun həllini “ya bu, ya da o” formulu əsasında aparmaq düzgün deyildir. Müasir fransız dilində morfoloji üsulla yeni sözlər mövcud sözlərə şəkilçilərin (prefikslərin) və eləcə də, prefikslərlə suffikslərin eyni zamanda artırılması yolu ilə düzəldilir. Fransız alimlərinin fikrinə görə morfoloji üsulla söz yaradıcılığı amili ən məhsuldar prinsip olub, bütün başqa üsullardan daha faydalı və daha əlverişlidir. [5,s.127]

Z.U.Levit bu məsələyə fikrini belə izah edir: “Bu baxımdan məsələyə yanaşdıqda müasir fransız dilinin leksikologiyası məsələləri ilə məşğul olan Z.U.Levit yazır ki, əgər fransız dilində söz yaradıcılığının məhsuldar olub-olmamasından söhbət gedirsə müddəanı dəqiqləşdirmək lazımdır. Belə ki, söhbət əsasən sintaktik yolla baş verən söz yaradıcılığından gedə bilər və bu söhbət yalnız hamı tərəfindən anlaşılan fransız mənşəli sözlərə aid oluna bilər. Daha sonra o qeyd edir: “Lakin bu qeyri-məhsuldarlıq ümumdənışıq nitqində işlənən ümumişlək sözlər əsasında inkişaf edən analitik yolla yaradılan sözlər hesabına əvəz olunur. Mənim fikrimcə, leksik-analitik vahidlər bəzi əlamətlərinə görə kitab dilinə xas olan söz yaradıcılığına yaxınlaşır, çünki, onlar informasiya cəhətdən dolğun, təkmənalı və çoxhecalı olur. Fransız dilinin tədqiqatçıları göstərir ki, bəzi şəkilçilərin işlədilməsi ilə yaranan sözlər situativ xarakter daşıyaraq dildə möhkəmlənə bilmir. Digər tərəfdən isə, ümumdənışıq nitqində şəkilçilərin köməyi ilə söz yaradıcılığının həm mütləq, həm də nisbi məhsuldarlığının zəif olması və eyni zamanda onların işlədilməsinin elmi və texniki terminlərin yaradılmasında zəngin və məhsuldar rol oynadığı qeyd olunur.” [6, s.212-223].

Dilçi alim L.A.Bulaxovski yeni sözlərin yaradılmasında məhdud ifadə vasitələrini, bu baxımdan nisbətən zəngin imkanları olan digər dillər ilə, məsələn, rus, alman dili ilə müqayisə edir. Demək lazımdır ki, morfoloji üsulla söz yaradıcılığı sahəsində məhsuldar üsul olub-olmaması baxımından söhbət getdikdə bəzi dilçilər əsassız olaraq məhdud dil materialları üzərində aparılmış müşahidələrdən çıxış edərək bu və ya digər ümumi xarakter daşıyan müddəalar irəli sürürlər. Bu baxımdan söz yaradıcılığı prosesində iştirak edən, mümkün qədər çox şəkilçini əhatə etməklə aparılan geniş tədqiqata ehtiyac duyulur.

Məlumdur ki, bu və ya digər şəkilçinin məhsuldarlığını müəyyənləşdirmək üçün müvafiq metod olmalıdır. Əslində belə bir metod son illərin tədqiqat əsərlərində hazırlanır və öyrənilir. Bu baxımdan tərkibində eyni bir suffiks olan sözlərin içərisində, müəyyən tarixi müddət ərzində köhnəlməkdə olan sözlər ilə yeni yaranan sözlərin kəmiyyət göstəricilərinin müqayisəli şəkildə tutuşdurulması, şübhəsiz ki, sözdüzəldici şəkilçilərin məhsuldarlığının hansı istiqamətdə inkişaf etdiyini qiymətləndirmək üçün müəyyən bir əsas verir. [7, s.156-162]

Dilçi alim leksikologiya məsələləri ilə məşğul olan Z.N.Zlever yazır ki, əgər dildə söz yaradıcılığının məhsuldar olub-olmamasından söhbət gedirsə, bu müddəanı dəqiqləşdirmək lazımdır; belə ki, söhbət əsasən sintaktik yolla baş verən söz yaradıcılığından gedə bilər və bu söhbət yalnız hamı tərəfindən anlaşılan çoxişlənən sözlərə aid ola bilər. Daha sonra o qeyd edir: “Lakin bu qeyri-məhsuldarlıq ümumdənışıq nitqində işlədilən ümumişlək sözlər əsasında inkişaf edən analitik yolla yaradılan sözlər hesabına əvəz olunur». Müxtəlif şəkilçilərin məhsuldarlığının öyrənilməsi lüzumunun xüsusi olaraq qeyd edən K.Goryen, A.Qaldi, M.A.Qurçova və digərləri bu ideyanı müdafiə edirlər.[8, s.14-23]

Dilşünas alim C.Maruçovun fikrinə görə dildə şəkilçilərin işlədilməsi yolu ilə söz yaradıcılığı imkanlarından zəif istifadə edilir. F.Brüno şəkilçilərin işlədilməsi yolu ilə söz yaradıcılığının dilin bütün dövrləri üçün məhsuldar olmasını iddia edir. Digər dilşünas E.Püson belə hesab edir ki, suffikslərin artırılması yolu ilə yeni sözlərin yaradılması müasir dilçilikdə ən məhsuldar üsul olaraq qalmaqdadır.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan dilinin lüğət tərkibində fransız dilinə mənsub söz və terminlər başqa əcnəbi terminlərə nisbətən sayca üstünlük təşkil edir.

Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğətində “**J**” hərfi ilə başlayan sözlərin 98 faizi fransız dilinə məxsusdur. Məsələn: *jilet, jaket, jandarm, jurnal, janr, jalüz, jarqon, jasmin, jelatin, jele, jest, jeton, jənşen, jurnalist, jüri, jokey, jmix, jalə* və s. Bu terminlərdən ancaq 2-si Jalə-fars sözüdür (gül-çiçək), *жmix* isə rus dilinə məxsusdur. (*mala, heyvana verilən yem*).

Azərbaycan dili tədqiqatçıları göstərir ki, bəzi şəkilçilərin işlədilməsi ilə yaranan sözlər (subyektiv qiymətverici mənası olan sözlər) situativ xarakter daşıyaraq dildə möhkəmlənə bilmir. Digər tərəfdən isə ümumdənışıq nitqində şəkilçilərin köməyi ilə söz yaradıcılığının həm mütləq, həm də nisbi məhsuldarlığının zəif olması və eyni zamanda onların işlədilməsinin elmi və texniki terminlərin yaradılmasında zəngin və məhsuldar rol oynadığı qeyd olunur. Qeyd etmək lazımdır ki, “**age**” şəkilçisi ilə bitən fransız dili mənşəli bir neçə terminlərin Azərbaycan dilində qarşılığı var. Məsələn: *plyaj-çimərlik, messaj-ismariş, mandraj-çaş-baş qalmaq, montaj-calalanma, dublyaj-təkrarlanma* (2-ci dəfə).

Morfoloji yolla yaranan “**age**” şəkilçisi ilə bitən dilimizdə işlənən aşağıdakı terminlərə nəzər salaq: *bandaj, massaj, garaj, metraj, dublyaj, montaj, makiyaj, arbitraj* və s. Azərbaycan dilçiliyində həmçinin müqayisəli dilçilik nəzəriyyəsində və onların elmi-tədqiqat əsərlərində tezis və məqalələrdə morfoloji üsulla yaranan yeni söz və terminlər haqqında demək olar ki, bəhs edilməmişdir.

Elmi – texniki terminologiyada feillərin əsasına qoşulan suffikslərin fəallığı xarakterik hallardır. “**Age**” suffiksi hərəkət və ya onun nəticəsini bildirən mənanı ifadə edir. Şəkilçilərin artırılması yolu ilə dilin lüğət tərkibinin zənginləşməsi məsələsi Azərbaycan dilində söz yaradıcılığı sistemində həmin üsulun məhsuldar olub-olmaması məsələsi mübahisəli olaraq qalmaqdadır.

Bir dildən başqa dilə sözlər keçdiyi kimi, sözlərlə birlikdə şəkilçilər də keçə bilər. Fransız dilinə mənsub Azərbaycan dilində işlənən şəkilçilərdən ən çox məhsuldar olanları “**gie**” və “**age**” şəkilçiləridir. “**Gie**” şəkilçisinə aid bir neçə sözü misal gətirək: *metodologie, technologie, morfologie, metallurgie, pedaqoji* və s.

Fransız dilinə məxsus, əsasən kişi cinsli isimlər yaradan «**age**»(**aj**) şəkilçisi Azərbaycan dilində ən məhsuldar şəkilçilərdən biridir. Hərəkət mənasının ifadə edən “**age**” şəkilçisi bəzən ümumi cəmlilik mənasını da ifadə edə bilər. Tərkibində “**age**” şəkilçisi olan yeni isimlərin meydana gəlməsinə əsas səbəb yeni elmi-texniki anlayışların əmələ gəlməsidir: *litraj, dublyaj, vitraj, tonnaj, metraj, stellaj, tipaj, komuflayaj, qaraj*.

“**Age**” şəkilçisi eyni zamanda müasir Azərbaycan dilində baş verən dinamik proseslərdə fəal iştirak edir. Belə ki, köhnəlməkdə olan sözlər arasında “**age**” şəkilçisi olan sözlərin sayı 263, yeni yaranan isimlərin sayı isə 248-dir. Tərkibində “**age**” şəkilçisi olan bir çox sözlərin köhnəlməsi ifadə etdikləri texnika, istehsalat ilə bağlı olan anlayışların özlərinin köhnəlməsi, müasirlikdən çıxması ilə izah olunur. “**Age**” şəkilçisi təkcə müəyyən bir leksik üslubi qrup sözlər ilə bağlı olmayıb, həm də geniş işlənmə dairəsinə malikdir. Belə ki, gündəlik həyatın müxtəlif sahələri ilə bağlı sözlərin içərisində “**Age**” şəkilçisi dildə xüsusi çəkiyə malikdir.

“**Age**” şəkilçisi təkcə müəyyən bir leksik üslubi qrup sözlər ilə bağlı olmayıb, həm də geniş işlənmə dairəsinə malikdir. Belə ki, gündəlik həyatın müxtəlif sahələri ilə bağlı sözlərin içərisində bu şəkilçi ilə yaranmış sözlərin sayı az deyildir. Bunlara misal olaraq köhnəlməkdə olan «*farinage*» (un, unlu) «*avenage*» (gülürüz) və s. göstərmək olar.

“Age” şəkilçisi ilə bitən alınma sözlərin quruluşca növləri.

“**Age**” şəkilçisi ilə bitən alınma sözlərin strukturundan söhbət gedirsə, deyə bilərik ki, morfoloji yolla yaranan bu növ sözlər Azərbaycan dilində sadə və mürəkkəb olmaqla 2 hissəyə ayrılır. Ancaq **age** şəkilçisi ilə bitən isimlərin morfoloji baxımdan Azərbaycan dilində araşdırarkən aşağıdakı paradoksal vəziyyətlə rastlaşırıq. Belə ki, bu növ alınmalar özləri şəkilçi vasitəsi ilə düzəlir və bu baxımdan biz onları aşağıdakı kimi qruplaşdırırıq: a) **Age** şəkilçisi ilə bitən **sadə tərkibli** sözlər. Məsələn: *qaraj, montaj, makiyaj, şantaj, plyaj, arbitraj, plantage, tonnage, bilndage, cenage, və s.* b) Mürəkkəb tərkibə malik **age** şəkilçisi ilə yaranan sözlər: *metranpage, fotoreportage, fotomontage*.

İşlənən sahələri : *Age şəkilçisi* təkcə müəyyən bir leksik üslubi qrup sözlər ilə bağlı olmayıb, həm də geniş işlənən dairəsinə malikdir. Bu şəkilçinin iştirakı ilə yaranmış isimlər, adətən sənayenin, kənd təsərrüfatının ümumiyyətlə, həyatın bütün sahələrinə aid anlayışları ifadə edir.

a) Sırf ixtisas sahəsinə görə işlənən terminlər. Məsələn: deqazolinaj, turboforaj, metr ilə axıdılması; arxlarla-açıq drenaj, qapalı drenaj və s.

b) Kənd təsərrüfatı sahəsində işlənən terminlər: senaj (biçilmiş və doğranmış yaşıl ot kütləsi), drenaj(torpağı, yeri qurutmaq üçün qrunut və ya axıntı sularının süni yolla qurudulması və s.

c) Güzəllik salonlarında, qadın bərbərxanasında bəzənmə, bəzək vurma, fasonaj saç düzəltmə prosesində - işlənən termin, makiyaj-bu sözün mənası qrimlənmə, müxtəlif kosmetik vasitələrlə (tonal krem, tuş, dodaq boyası, ənlük və kirşanla üzün, gözün, qaşın və s. bəzədilməsi), massaj-üzün, bədənin aparatla, əllə ovuşdurulması, masaj edilməsi, bəzənməsi, pedyaj –ayaq barmaqların təmizlənməsi və boyanması və s.

d) Gündəlik iş prosesində işlənən *age* şəkilçili terminlər. Məsələn: deqazolinaj, turboforaj, blindaj, tiraj, baraj, dublyaj, forsaj, baqaj, qrılyaj, trenaj, abordaj və s.

e) Ölçü vahidlərinin ifadə edilməsi. Məsələn: litraj, tonnaj, metraj və s.

Beləliklə, yuxarıda deyilənlərdən belə nəticəyə gəlmək olar ki, «*age*» şəkilçisi məhsuldar olaraq qalır. Bir çox dilçilər belə hesab edirlər ki, «*age*» şəkilçisinin tərkibində «*iss*» elementi olan «*issage*» variantı da var. Lakin «*iss*» elementi «*age*» şəkilçisinin ifadə etdiyi hərəkət mənasına əslində heç bir məna incəliyi əlavə etmir. «*iss*» elementi ilə düzələn isimlərə misal olaraq «*clissage*» (le clissage d'un bouteille) ; «*alunissage*» (action d'alunir – aya enmək); «*amerissage*» (action of d'amerrir – suya enmə) və s. göstərmək olar.

Bir neçə kəlmə də “**qaraj**” termini haqqında. Əksər dilçilər, xüsusən də, fransız dili mütəxəssisləri, bu termini alınma söz kimi fransız dilinə məxsus olmasını sübut etmişlər. Buna şübhə yoxdur. Mirzə İbrahimovun “Böyük dayaq” əsəri əsasında yazılmış ssenaridə “**Qaraj**” kimi səslənən bu adın “*age*” şəkilçisi ilə bitən “qaraj” sözünə heç bir aidiyyəti yoxdur. (Ancaq səslənməsi oxşardır.) Azərbaycan dilində ən çox işlənən, alınma söz “**qaraj**” sözü məşini saxlamaq üçün yer kimi başa düşülür və bu sözün törəmələri olan “**dəmir qaraj**,”**daş qaraj**” terminləri- I növ təyini söz birləşmələri kimi dilimizdə geniş şəkildə işlənir.

Fransız dilində isə onun aşağıdakı mənaları vardır:

1) məşini saxlamaq üçün xüsusi ayrılmış yer, sahə- **qaraj**, **avtobaza**

2) ehtiyat yolda dayanma, ehtiyat yolu;

Bununla yanaşı Azərbaycan dilinin qrammatikasında işlənən “**vergül**” (fr.le vergule) sözü XVIII əsrin sonunda birbaşa fransız dilindən alınmış, həm tələffüzçə, həm də şəkilçə eynən Azərbaycan dilində işlənməyə başlamışdır.

Məmməd Qasimov öz əsərində qeyd edir: “Məlumdur ki, bu və ya digər şəkilçinin məhsuldarlığını müəyyənləşdirmək üçün tərkibində eyni bir suffiks olan sözləri müəyyən tarixi müddət ərzində assimilyasiyaya uğraması şübhəsizdir. Köhnəlməkdə olan sözlər ilə yeni yaranan sözlərin kəmiyyət göstəricilərinin müqayisəli şəkildə tutuşdurulması vacibdir. Bu da onu göstərir ki, sözdüzəldici şəkilçilərin məhsuldarlığı hansı istiqamətdə inkişaf edir və geniş şəkildə yayılır”. [9, s.137]

Nəticə: Müasir fransız dilində morfoloji yolla söz yaradıcılığı mühüm əhəmiyyət kəsb edir və o prioritet təşkil edir. Leksik-semantik sözdüzəltmədən fərqli olaraq, morfoloji üsulla, yəni sözdüzəldici şəkilçilərin artırılması ilə dildəki mövcud modellər üzrə yeni sözlər düzəldilir. Nəticə etibarilə dildəki mövcud sözlər şəkilçilərin artırılması nəticəsində həm məna, həm də fonetik morfoloji baxımdan yeni sözlərə çevrilir.

Ədəbiyyat siyahısı

1. M.S.Qurçeva. “Roman dillərində morfoloji üsulla söz yaradıcılığı”M.”Elm”, 1967, səh.114.
2. M.A.Kataqoşina, A.K.Stepanov. “Müasir dilçilikdə və rus dilində yeni sözlərin yaranmasında suffikslərin rolu”Moskva. “Elm”nəşr.1989 il. səh:132-146.
3. Galdi, C.Maruzza, V.Brödal, L.A.Bulaxovski. “Şəkilçilərin artırılması yolu ilə neologizmlərin yaranmasında dilçilikdə ən məhsuldar vasitədir”M.1766 il.səh:231-243
4. A.Doza. “Suffikslərin köməyiylə söz yaradıcılığı”. M.”изд. “Наука”, 1976.c.88
5. D. Maruron. “Fransız dilində şəkilçilərin işlədilməsi yolu ilə söz yaradıcılığı. “Paris”, 1986 il. s127.
6. Z.U.Levit. “Fransız dilində söz yaradıcılığının məhsuldarlığı haqqında” P.1974.səh:212-223.
7. L.A.Bulaxovski. “Yeni sözlərin yaradılması metodunun başqa dillərlə müqayisəsi” M. “Elm” nəşr. səh:156-162.
8. Z.N.Zlever. “Analitik yolla yaradılan sözlər və onların söz yaradıcılığında rolu haqqında”. “M.” Elm” nəşr. 2006.səh:14-23
9. M.Qasimov. “Azərbaycan dilinin terminologiyasının əsasları”. Bakı. ”Maarif” nəşr. s.137
10. Nizami Xudiyev. “Azərbaycan ədəbi dilinin zənginləşməsi yolları”.Bakı.”Elm”n.s.21-26
11. Sayalı Sadıqova. “Azərbaycan dili terminologiyasının təşəkkülü və inkişafı. Bakı. “Elm”nəşr.
12. R.C.Cəfərov. “Fransız dili” dərslisi. 2006 il. “Elm və Təhsil”, nəşr.(Giriş hissə).

Rafiq Jafarov

On the use of words and terms ending in "age" of french origin in the Azerbaijan language

Summary

The suffix “age” belonging to the French language, which creates mostly masculine nouns, is one of the most productive suffixes in the Azerbaijani language. The suffix «age», which expresses the meaning of movement, can sometimes also express the general plural meaning. The nouns created with the participation of this suffix usually express concepts related to various fields of industry and agriculture.

In the Azerbaijani language, as well as in modern linguistics, there should be an appropriate method to determine the productivity of this or that suffix. In fact, such a method is being developed in the research works of recent years. From this point of view, comparing the quantitative indicators of newly created words with words that have become obsolete within a certain historical period of time, undoubtedly provides a certain basis for evaluating the direction in which the productivity of word-correcting suffixes has developed.

Key words: *morphologisms, lexicology, suffixes. French language, word creation, development*

Рафик Джафаров

Об использовании слов и терминов, заканчивающихся на «age» французского происхождения в азербайджанском языке

Резюме

В азербайджанском языке, как и в современном языкознании, должен быть соответствующий метод определения продуктивности того или иного суффикса. Фактически такой метод разрабатывается в исследованиях последних лет. С этой точки зрения сопоставление количественных показателей вновь созданных слов со словами, устаревающими в течение определенного исторического периода времени, несомненно, дает определенную основу для оценки того, в каком направлении развивалась продуктивность словокоррекционных суффиксов.

Суффикс **age**, принадлежащий французскому языку, образующий преимущественно существительные мужского рода, является одним из наиболее продуктивных суффиксов в азербайджанском языке. Суффикс «возраст», выражающий значение движения, иногда может выражать и общее значение во множественном числе.

Ключевые слова: морфологизмы, лексикология, суффиксы, Французский язык, словотворчество, развитие.

Çapa tövsiyə edən: *Azərbaycan Texniki Universitet*

Rəyçilər: *professor Yusif Süleymanov*
dosent Sima Quliyeva